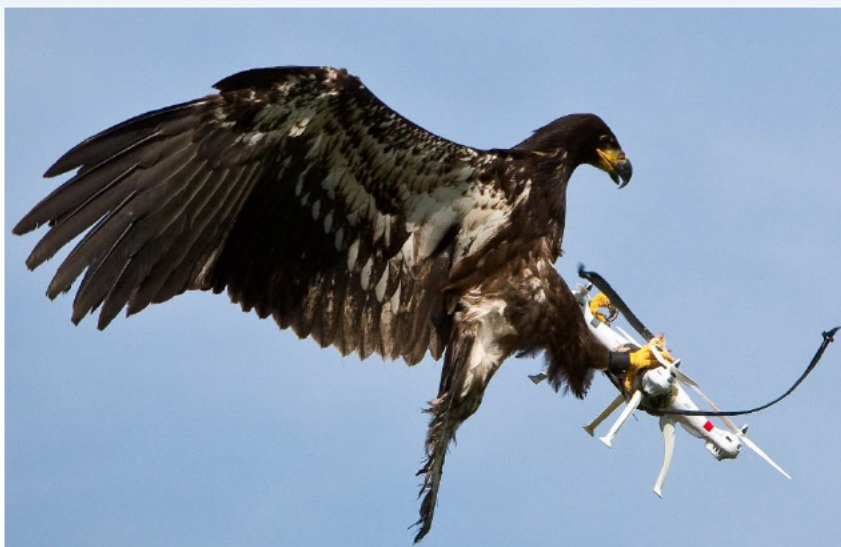

Inzetprotocol Roofvogels

**Roofvogels
binnen de
Nationale
Politie**

102 e

Definitief

Versie 1.0

Versie datum 30 januari 2017

Documentinformatie

Projectarchief:	Landelijke Eenheid/DLOS ^{10.2.e}
Document versie	Inzetprotocol Roofvogels V1.0
Classificatie document	Politie Intern
Geprint op:	30 januari 2017

Projectverantwoording

Projectleider	^{10.2.e}

Versie historie

Versie	Datum	Auteur	Status
0.1	14-10-2016	^{10.2.e} ^{10.2.e}	Concept
1.0.	23-01-2017	^{10.2.e} ^{10.2.e}	Definitief

Verspreiding

Versie	Verzenddatum	Naam	Afdeling/functie

Goedkeuring

Naam opdrachtgever	Naam projectleider
Datum:	Datum:

© Politie, all rights reserved.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, op geautomatiseerde wijze opgeslagen of openbaar gemaakt in enige vorm of op enigerlei wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Politie.

Inhoud

Documentinformatie	1
1. Informatie vooraf	5
2. Dreiging.....	6
2.1 Risico's afleiden en inschatten	8
3. Inzetcriteria roofvogel	10
3.1 Wanneer wel/niet inzetten	10
3.1.1 Wanneer WEL inzetten	12
3.1.2 Wanneer NIET inzetten	12
3.2 Planbaar vs niet –planbaar	13
3.2.1 Planbaar	13
3.2.2 Niet planbaar	13
3.3 Nazorg	13
4. Aansprakelijkheid	15
4.1 Guard From Above (GFA)	15
4.2 Nationale Politie	15
5. Besluitvorming	16
6. Afkortingen inzetprotocol Roofvogels	17
Bronnen	19
Bijlage.....	20
Bijlage 1.a	A
Bijlage 1.b	B
Bijlage 1.c.....	C
Bijlage 2. Vrijwaring aansprakelijkheid	D
Bijlage 3.1	E
Bijlage 3.2	F

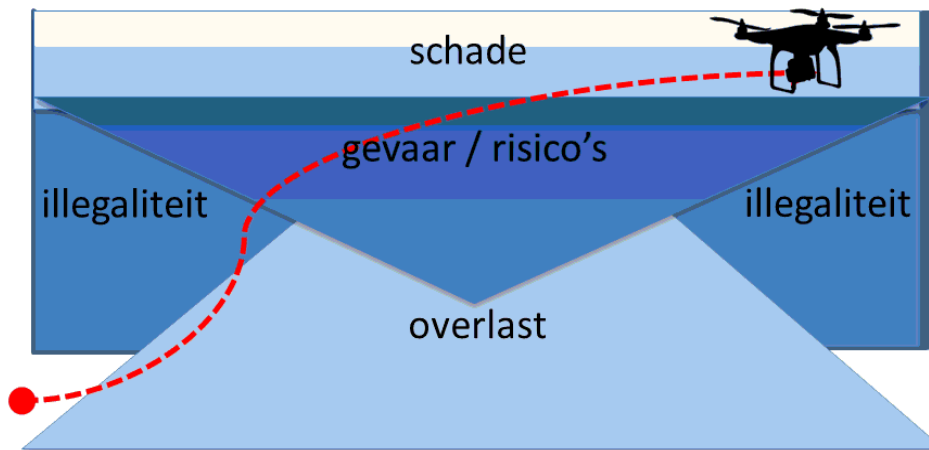
1. Inleiding

De afgelopen jaren zijn drones enorm in populariteit toegenomen. Door de technologische ontwikkelingen die in hoog tempo zijn gegaan, zijn drones de afgelopen jaren steeds beter, kleiner, sneller, autonomer en goedkoper geworden. Met deze ontwikkeling staan we momenteel wereldwijd aan het begin van een steeds veelvuldiger gebruik van drones voor allerlei publieke, zowel recreatieve als commerciële, toepassingen. Dit brengt naast een toename in kansen, ook risico's met zich mee

Door de populariteit van drones is het aantal incidenten de afgelopen jaren drastisch toegenomen. Er zijn steeds meer meldingen van overlast en ongelukken, voornamelijk met typen drones die door lage kosten en vermeend bedieningsgemak voor iedereen zonder enige kennis of oefening beschikbaar zijn. Daarnaast nemen, door deze toegenomen mogelijkheden van drones, ook de mogelijkheden van misbruik met drones door kwaadwillenden toe.

De snelle ontwikkeling en eenvoudige beschikbaarheid van drones leiden tot reële risico's die variëren in mate van ernst. Dit vraagt om actieve maatregelen op zowel security- als safety gebied. In toenemende schaal van ernst kunnen bedoeld en onbedoeld situaties ontstaan waarbij sprake is van overlast, illegaliteit, gevaarstelling en uiteindelijke schade aan personen of zaken als gevolg van drones. ¹

SCHEMA UAV DREIGING*

* gebaseerd op Schönbein, Tchouchenkov en Bierhoff, Atos Research- en haalbaarheidsstudie UAV onder controle 2015, uitgevoerd onder de SBIR bescherming tegen onbemande mobiele systemen

¹ Bron; NCTV, september 2016, Protocol Verdachte Drones,

Afgezien van de ernst van de situatie is de intentie achter het gebruik van de drone inzet zeer relevant. De intentie van een bestuurder van een drone is echter vaak lastig te achterhalen. Dit omdat de bestuurder op enige afstand van de drone staat of de bestuurder in het geheel niet te achterhalen is.

Veel van de bekende incidenten die met drones plaatsvinden zijn zogeheten 'safety' incidenten. Safety aspecten richten zich op het oplossen en voorkomen van ongewilde incidenten met drones zoals technische storingen, interferentie en luchtruimintegratie. De maatregelen die men hier tegen probeert te nemen, hebben betrekking op technische en organisatorische processen en niet intentioneel menselijk handelen of nalaten. Dit protocol richt zich primair niet op safety aspecten of op handhaving van de luchtvaartwetgeving rond drones. Hoewel bonafide gebruik van drones ook ongewild tot overlast, illegaliteit, gevaarstelling en schade kan leiden, is dit protocol gericht op security. In gevallen waarbij sprake is van ernstige nalatigheid of aan opzet grenzende roekeloosheid kan ook dit handelen als intentionele dreiging onder dit protocol worden afgehandeld.

Tegenover safety (veiligheid) staat security (beveiliging). De beveiliging of security rondom drones betreft alle maatregelen die gericht zijn op het voorkomen van incidenten met ongewenste drones waarbij het zeer aannemelijk is dat er sprake is van (moedwillig) misbruik. Denk hierbij bijvoorbeeld aan ^{10.2.c}

Achter dit moedwillig menselijk handelen kunnen criminele, activistische en zelfs terroristische motieven schuil gaan. Dit protocol richt zich op het vaststellen van en optreden tegen dit soort intentionele dreiging met drones.

Vooraf het potentiële intentionele misbruik van drones heeft de aandacht van de NCTV en de relevante veiligheidspartners (Defensie, KMAR, Nationale Politie, AIVD en MIVD). Gezamenlijk hebben zij een aanpak ontwikkeld. Deze aanpak richt zich onder andere op het ontwikkelen van integraal beleid en multidisciplinaire protocollen om in gevallen van een incident gezamenlijk efficiënt en effectief op te kunnen treden. Dit komt voort uit het feit dat het onderwerp drones een onontgonnen terrein is waar weinig tot geen ervaring is opgebouwd.²

---

² Bron: NCTV, september 2016, Protocol Verdachte Drones

2. Informatie vooraf

De Nationale Politie en NCTV zijn zich geruime tijd bewust van de dreiging die uitgaat van de kleine onbemande vliegtuigsystemen (Unmanned Aerial Vehicle (UAV)).

Er zijn verschillende voorbeelden van systemen die gekocht of gebouwd kunnen worden door hobbyisten, die capabel zijn om een lading van enkele kilogrammen op een vooraf geprogrammeerde locatie af te kunnen leveren.

De detectie en interventie van onbemande systemen blijkt bijzonder lastig, deels als gevolg van de geringe afmetingen alsmede door het gebruik van moeilijk detecteerbare materialen.

In mei 2010 is een persoon, tijdens het uitvoeren van een publiciteitsstunt, per ongeluk met een UAV tegen de Ridderzaal aan gevlogen, met als gevolg dat een deel van het Binnenhof een tijd afgesloten was voor het publiek. Bij de kroning van prins Willem Alexander, op 30 april 2013, werden voor het eerst maatregelen genomen tegen de dreiging van een UAV. De realiteit van de mogelijkheden van een dergelijke aanval werd duidelijk in Duitsland in september 2013, toen een UAV een campagnebijeenkomst van kanselier Merkel verstoorde.

Geruime tijd worden UAV (drones) ingezet door groeperingen of eenlingen tijdens publieke/openbare manifestaties en voor verschillende – vaak illegale- doeleinden op verschillende plaatsen ter wereld.³

---

³ Bron; Drone Measures NSS 2014, 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; M.Y. Wiebes; mei 2014

3. Dreiging

De technologie van UAV's ontwikkelt zich in zeer hoog tempo. Het aantal bedrijven, dat UAV's professioneel inzetten, groeit eveneens snel, alsook de verschillende terreinen waarvoor UAV's toegepast kunnen worden. Het ontwikkelen van UAV's wordt gestimuleerd op beleidsniveau; op Europees niveau worden drones gezien als een katalysator voor creativiteit en innovatie en er worden substantiële incentives aangeboden.

Een vergelijkbare snelle ontwikkeling zien we in het hobby domein. Relatief hoogwaardige systemen zijn te koop voor enkele honderden euro's. Er is volop kennis voorhandig op dedicated communities, waar talloze hobbyisten hard werken aan nieuwe toepassingen en technieken. Veel van deze informatie is te vinden op openbare toegankelijke sites.

Veel van de geavanceerde modellen hebben een mate van automatisering. Door gebruik te maken van GPS kan een toestel een vooraf ingevoerde en bepaalde route vliegen. Ook kan het toestel, met behulp van een onboard camera met live video stream, relatief eenvoudig bestuurd worden. Dit heet First Person View (FPV). Dit beeld geeft de piloot van de UAV een goed gevoel van oriëntatie en richting zonder line-of-sight (ongehinderde zichtlijn) te hebben op het toestel.

Systemen worden met de dag hoogwaardiger, kleiner, meer precies en goedkoper. De maximale draagkracht ten opzichte van de grootte en het gewicht van het toestel (UAV) neemt ook gestaag toe.

Als gevolg van de snelle innovatie van de technologie kunnen kleine UAV's eenvoudig en snel gebruikt worden door bijna iedereen. 10.2.c

[Redacted text block]

10.2.c
[Redacted text block]

Naast deze actieve dreiging kunnen UAV's ook passieve schade veroorzaken. Hierbij valt te denken aan een UAV die niet opzettelijk crasht met als gevolg verwondingen en schade of milieuvuiling door de accu's. [10.2.c](#)

[Redacted]

[Redacted]

---

⁴ Bron; Drone Measures NSS 2014, [10.2.e](#); [10.2.e](#); [10.2.e](#); M.Y. Wiebes; mei 2014

3.1 Risico's afleiden en inschatten

Om de risico's voor de roofvogel goed in te kunnen schatten, zijn er bepaalde factoren die bepalend zijn voor de inzet van de roofvogel. Een van de belangrijkste factoren is de omgeving.

Factoren en kenmerken van een doel 10.2.c 5

In situaties waarin er sprake kan zijn van kwaadwillend gebruik van drones is een van de mogelijke oplossingen het inzetten van een getrainde roofvogel.

In het geval van statische situaties kan de roofvogel nagenoeg altijd ingezet worden.

10.2.c

---

5 Counter measures "drones above"; 10.2.e ; 10.2.e september 2016

10.2.c [Redacted text block]

10.2.c [Redacted text block]

Er kunnen verschillende scenario's zijn, waaronder 10.2.c [Redacted], zoals hieronder beschreven.

Scenario's : B (Best); R (Realistic) ;W (Worst)

10.2.c [Large redacted area]

4. Inzetcriteria roofvogel

4.1 Wanneer wel/niet inzetten

10.2.c

10.2.c

4.1.1 Wanneer WEL inzetten

10.2.c

4.1.2 Wanneer NIET inzetten

10.2.c

4.2 Planbaar vs niet –planbaar

10.2.c

4.2.1 Planbaar

10.2.c

4.2.2 Niet planbaar

10.2.c

4.3 Nazorg

Na het succesvol interveniëren van de drone door de roofvogel moet de omgeving als plaats delict beschouwd worden. Er zal sporenonderzoek gedaan moeten worden, de schade aan de roofvogel en de omgeving moet worden opgenomen en moet onderzoek worden gedaan (CBRN/E) naar wat er onder de drone bevestigd is.

In het geval van een verdacht CBRN/E incident, is de incidentcoördinator verantwoordelijk voor de multidisciplinaire afstemming van taken. Bij de start van de werkzaamheden is de OvD-P de incidentcoördinator. Later in het proces kan deze rol mogelijk bij een andere dienst komen te liggen. Bij een GBO wordt de afhandeling gedaan door de HBB in de commandostructuur.

De inhoudelijke werkzaamheden bij de start van de verkenning worden verricht door de TEV. De TEV vervult gedurende de duur van het optreden een niet vrijblijvende adviesfunctie richting de OvD-P en een liaisonfunctie richting de betrokken actoren (doelgroep). Opschaling van multidisciplinaire inzet vindt plaats volgens de gecoördineerde regionale incidentenbestrijdingsprocedure (GRIP).

4.4 Stroomschema's

In bijlage 1 zijn stroomschema's opgenomen, waarin de verschillende processen per fase zijn weergegeven. De stroomschema's zijn onderverdeeld in de fases *voorbereiding*, *tijdens de inzet* en *nazorg*.

5. Risicoaansprakelijkheid

5.1 Guard From Above (GFA)

Op dit moment wordt er gebruik gemaakt van de roofvogels en de birdhandlers van Guard From Above (GFA).

Bij het inzetten van de roofvogels en de birdhandlers van GFA zal een politie-liaison op locatie aanwezig zijn.

De politie-liaison staat in direct contact met de leiding en zorgt ervoor dat de opdrachten aan de birdhandler mondeling worden doorgegeven. Deze opdrachten dienen door de birdhandler te allen tijde te worden opgevolgd. Pas dan is er sprake van juridische afdekking zoals vermeld in bijlage 2.

5.2 Nationale Politie

De Nationale Politie heeft op dit moment roofvogels en birdhandlers in opleiding. Zodra deze inzet gereed zijn en operationeel ingezet kunnen worden, vallen deze onder de juridische dekking van de Nationale Politie.

6. Besluitvorming

Zoals reeds aangegeven in eerdere hoofdstukken is het belangrijk dat bij inzet van de roofvogel een duidelijke commandostructuur aanwezig moet zijn.

Voor zowel de politie operatie als voor de opschaling met een regionaal SGBO of een NSGBO kan de roofvogel worden ingezet, als tegenmaatregel drones. Vooraf zullen de verwachte scenario's moeten worden aangegeven. Deze scenario's worden beschreven vanuit een short-list. De aanvraag kan worden gedaan door een HBB, HOPS, HOPEX, HOHA, maar de beslissing ligt bij de AC om de roofvogel tegen een bepaald scenario in te zetten.

De overweging om het middel te gebruiken, moet volgens de structuur van de lijnorganisatie worden aangevraagd. De aanvraag zal allereerst via de DLOS front office ingediend moeten worden. Vervolgens zal het verzoek in behandeling worden genomen door de afdeling Speur- en Specialistische Dieren (SSD) van Dienst Landelijke Operationele Samenwerking van de Landelijke Eenheid.

Tijdens operationele inzet zal de beslissing om de roofvogel in te zetten, liggen bij het Officier van Dienst-Operationeel Centrum (OvD-OC) / Algemeen Commandant (AC). Bij de opstellocatie van birdhandler en roofvogel zal een politie-liaison aanwezig zijn, die in directe verbinding staat met de OvD-OC/ AC. Wanneer het besluit is genomen om de roofvogel in te zetten zal de politie-liaison op zijn/haar beurt een mondelinge opdracht geven aan de birdhandler, met inachtneming van de daaraan verbonden risico's. Overleg met de politie-liaison is cruciaal om het juiste moment te bepalen voor inzet van de roofvogel.

10.2.c

7. Afkortingen inzetprotocol Roofvogels

AIVD	Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
AC	Algemeen Commandant
AT	Arrestatieteam
CBRN/E	Chemisch, Biologisch, Radioactieve en Nucleaire stoffen en Explosieven
DGBO	Districtelijk Grootschalig Bijzonder Optreden
DLOS	Dienst Landelijke Operationele Samenwerking
DSI	Dienst Speciale Interventies
GFA	Guard From Above
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
GPS	Global Positioning System
HBB	Hoofd Bewaken en Beveiligen
HOHA	Hoofd ordehandhaving
HOPEX	Hoofd opsporingsexpertise
HOPS	Hoofd opsporing
KMAR	Koninklijke Marechaussee
LE	Landelijke Eenheid
LR	Landelijke Recherche
MIVD	De Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
NCTV	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
NP	Nationale Politie
NSGBO	Nationale Staf Grootschalig Bijzonder Optreden
NSS	Nuclear Security Summit

OM	Openbaar Ministerie
OT	Observatieteam
OvD-OC	Officier van Dienst Operationeel Centrum
PVD	Protocol Verdachte Drones
PVO	Protocol Verdachte Objecten
SGBO	Staf Grootschalig en Bijzonder Optreden
TNO	Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek
UAV	Unmanned Aerial Vehicle
UMTS	Universal Mobile Telecommunications System

Bronnen

10.2.e ██████████ oktober 2016, Impact of drone propellor blades on avian feet, TNO 2016 R11096
10.2.e ██████████ 10.2.e ██████████ september 2016, Counter measures “drones above”
10.2.e ██████████ 10.2.e ██████████ 10.2.e ██████████ Wiebes, M.Y. mei 2014 Drone Measures NSS 2014
NCTV, september 2016, Protocol Verdachte drones
IVF (Instituut voor Fysieke Veiligheid), 6 oktober 2015, Protocol Verdachte Objecten

Bijlagen

Bijlage 1.a

Stroomschema VOORBEREIDING van inzet roofvogel

10.2.c

Bijlage 1.b

Stroomschema TIJDENS inzet roofvogel

10.2.c

Bijlage 1.c

Stroomschema NAZORG inzet roofvogel

10.2.c

---

⁷ IVF (Instituut voor Fysieke Veiligheid), 6 oktober 2015, Protocol Verdachte Objecten

Bijlage 2. Vrijwaring risicoaansprakelijkheid

10.2.e

10.2.e

10.2.g

Bijlage 3.1

Bijzonderheden Opstellocatie 1 GFA:	
Bijzonderheden Opstellocatie 2 GFA:	

Bijlage 3.2

10.2.e

FUNCTIONALITEIT

